

O plimbare prin vechiul cartier evreiesc din Berlin

De Getta Neumann

Ma plimb prin Berlin-Mitte si ma minunez. Orasul intreg este un magnet pentru artisti, artizani, originali si excentrici. Aici, in vechiul cartier evreiesc, dominat de cupolele stralucitoare ale marii sinagogi, peste tot te intalnesti cu scaparari de creativitate. Pana si in magazine, unde functia comerciala pare a fi subordonata celei estetice, ma intampina surprize. Intr-o vitrina atarna sepci, in exclusivitate sepci, in urmatoarea palarii, in alta posete, cravate, obiecte artizanale, unicate. Descopar ca sarea poate fi un material pentru a fabrica lampi si bibelouri. Sarurile provin din tari cu nume exotice, sclipesc in culori superbe, de la orange la negru. Un alt magazin expune sapunuri modelate in sute de forme ciudate, cu nuante si parfumuri din cele mai insolite.

Curiozitatile culmineaza cu un *Museum für skurrile Objekte*, (Muzeu de obiecte bizare), (<http://www.tagesspiegel.de/berlin/stadtleben/museum-fuer-skurrile-objekte-eroeffnet/1978064.html>), care ocupa cateva incaperi intr-un local comercial, tixit cu vechituri din anii 1920 - 1950, ale caror utilitate nu o mai recunoastem. Interesant este ca designul ni se pare adesea infricosator si-l asociem cu functionalitati straine de intentia celui care a inventat lucrurile. O casca din metal cu gratii pare, de pilda, un instrument de tortura, cand de fapt era o casca la coafor. Perceptia noastra este influentata de imaginile inmagazinate in memorie, care se suprapun peste ceea ce inregistram pe retina.

In mod straniu, mi se pare ca acelasi obiectiv are expozitia de la coltul Oranienburger/ Tucholskystrasse, unde se ridica *Das Postfuhramt*, posta impozanta construita in secolul XIX, care dispunea de un grajd enorm adapostind pe atunci pana la 240 de cai. Cladirea a fost aproape total distrusa in timpul bombardamentelor din razboi, fatada, superba, a ramas insa intacta cu intrarea monumentala, deasupra careia se ridica un turn si doua cupole mici care amintesc de cupolele sinagogii zidite in aceeasi epoca, pe aceeasi strada. Dupa renovare, spatiul va fi intrebuintat pentru locuinte, un hotel si galerii, a declarat recent noul proprietar, investorul israelian Elad Sharon Tshuva.

Deasupra intrarii e afisat in prezent posterul enorm al expozitiei *Unheimlich vertraut. Die Bilder des Terrors* (In mod straniu familiar. Imaginile teroarei), organizata cu ocazia aniversarii de 10 ani a atentatului din 11 septembrie 2001. Sunt expuse 200 de lucrari din arhivele magazinului *Der Spiegel* si operele a 30 de artisti fotografi. Pe afis recunoastem in imaginea care in 1972 a inspaimantat globul, pe teroristul cu ciorapul tras peste cap, implicat in luarea de ostatici israelieni la Jocurile Olimpice de la München, care s-a soldat cu un masacru. Reprezentările teroarei se intiparesc in mintea indivizilor si in memoria colectiva si au o influenta enorma, de lunga durata. Tresarim cand vedem un

chip mascat, sau un avion intr-un nor de fum, sau o fizionomie din Orientul Mijlociu cu privirea innegurata.

Cateva sute de metri mai incolo, am avut dovada ca reactionez si eu conform tiparelor primite. Am dat de o cladire-ruina imensa, cu zidurile crapate si gaurite, manjite cu vopsea sau acoperite cu fresce colorate in stil de grafitti, cu ferestrele sparte, cu o intrare intunecata. Parca mirosea a droguri, parca se auzeau acorduri techno, parca era un barlog de hippy. Voiam deja sa fac un ocol mare si sa-mi continui calea, cand am simtit privirea unei mogaldete din metal, sculptura de la intrarea in curtea langa cladire. Fata de maimuta din tabla ruginita arbora un zambet atat de sarmant ca m-am lasat ispitita sa intru in parcul cu sculpturi, iar apoi prin casa de scari tuciuire in labirintul de galerii unde 50-60 artisti lucreaza si expun in, cum am aflat ulterior, *Kunsthau Tacheles*.

http://en.wikipedia.org/wiki/Kunsthau_Tacheles

Denumirea vine de la expresia in idis, *tach'les reden*, adica "sa spunem lucrurilor pe nume, sa nu deraiam de la subiect". Nu se stie de ce au ales artistii acest nume in 1990, cand au ocupat imobilul. Poate pentru ca se aflau in cartierul evreiesc, poate pentru ca *Tacheles reden* semnifica sfidarea conventiilor, spiritul de fronda, de *hutzpah*. *Tacheles* a devenit un

centru cultural plin de viata, unic prin aceasta arta specific berliniana de a renaste din cenusa, prin amestecul de darapanatura si sclipire artistica. In ultimul an unii artisti l-au parasit, activitatile au diminuat, iar momentul cand va fi preluat si renovat se apropie. Cat mai exista, merita sa va aventurati intr-o incursiune in galerii.

Fotografii facute cu aceasta ocazie :

<http://www.flickr.com/photos/gettaneumann/sets/72157628019955556/>

Trecand pe langa sinagoga si restaurantul israelian Kadima, din pacate inchis, am ajuns la *Hackesche Höfe* <http://www.hackesche-hoefe.com/index.php> , un sirag de curti interioare, in Jugendstil, din aceeasi perioada ca *Kunsthau Tacheles*. Aici s-a intrunit in 1909 *Der neue Club*, prima asociatie de poeti expresionisti, in frunte cu Jakob van Hoddis, Van Hoddis fiind anagrama de la Davidsohn, numele adevarat. Aici era clubul evreiesc pentru femei si cantina studentilor evrei. Pe pragul intrarii ma poticnesc de 3 pietre de arama, cunoscutele *Stolpersteine*, pietre de poticnire. Pe fiecare este inscris numele unei victime a Holocaustului, locuitor in aceasta casa. Pe zid e o placa mare care aminteste de Jakob van Hoddis, poet evreu lovit de o boala psihica, gazat intr-un lagar de concentrare dupa ce a fost supus la experimentarile sinistre ale unor "medici" hitleristi.

Nu departe se afla vechiul cimitir evreiesc unde se afla mormantul lui Moses Mendelsohn, cel care a deschis calea emanciparii si a facut posibila coexistenta nemaipomenit de fructuoasa intre germani si evrei. Putine pietre au mai ramas in

cimitir dupa ce ura nazistilor a bantuit chiar si impotriva mortilor. In fata, in dreptul stelei lui David, este un grup statuar in memoria victimelor din Shoah.

"Sa nu uiti!" si "Oroarea sa nu se repete!" este mesajul omniprezent in tot Berlinul.

Cu pace in suflet ma intorc pe Tucholskystrasse. Pe cealalta parte a strazii vad doi politisti stand de paza in fata unui imobil paraginit. Apoi remarc vitrina unei cafenele si inscriptia Beth Café, caser. Politistii vegheaza ca sediul comunitatii din cartier si cafeneau sa nu fie victimele unui atentat. Este trist, a

spus cancelara germana Angela Merkel cand directorul Muzeului Evreiesc, Michael Blumenthal, i-a inmanat Premiul Tolerantei si Intelegerii, este trist ca in zilele noastre institutiile evreiesti trebuie pazite si protejate.

Dar nu doresc sa termin pe un ton trist. Adevarul "istoric" este ca am mancat humus si falafel la Beth Café, apoi mi-am indreptat pasii spre Humboldt Graduate School, unde avea loc simpozionul organizat de catre Moses Mendelsohn Zentrum, Europäisch-Jüdische Studien, de la Universitatea din Potsdam. Despre conferinta tinuta de Prof. Dr Julius Schoeps cu titlul *Der jüdische Dandy: Die Selbstinszenierung des Theodor Herzl*, (Dandy evreiesc: cum se puna in scena Theodor Herzl), voi povesti poate alta data.

Weltende
Jakob van Hoddis

Dem Bürger fliegt vom spitzen Kopf der Hut,
In allen Lüften hallt es wie Geschrei.
Dachdecker stürzen ab und gehn entzwei
Und an den Küsten – liest man – steigt die Flut.

Der Sturm ist da, die wilden Meere hupfen
An Land, um dicke Dämme zu zerdrücken.
Die meisten Menschen haben einen Schnupfen.
Die Eisenbahnen fallen von den Brücken.

*From bourgeois' pointed heads their bowlers flew,
the whole atmosphere 's like full of cry.
Tile layers fall from roofs and break in two,
and on the coast, one reads, the water 's high.*

*The storm is here, the seven seas do wildly hop
onto the land to bust thick dams.
The folk have cold, so many noses need a mop.
From viaducts fall down the trams.*

Poezia, dupa cate stiu, nu a fost tradusa in romaneste.

Über Jakob van Hoddis

http://www.youtube.com/watch?v=Tmpd_182W1E&feature=player_embedded#!

Schüler setzen *Weltende* in Szene; Elevi pun in scena *Weltende*

<http://www.youtube.com/watch?v=sNoqcWCcpM4&feature=related>